

กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ NSKM ครั้งที่ 1

คณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มคณะกรรมการฯ โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า NSKM เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2554 เวลา 12.00-13.00 น. ณ ห้อง 602 คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นเรื่องเนื้อหาสาระสำคัญ กลวิธีการถอดบทเรียน ซึ่งได้จากการฟังการบรรยายของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธกุล ในหัวข้อ “ถอดบทเรียน : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ” เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2554 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้อง 508 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลซึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ นับเป็นการทำ AAR ครั้งแรก ภายหลังจากที่ได้มีการอบรมถอดบทเรียน

ชวนคุย ชวนคิด

สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันนี้ อาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย ได้นำข้อคำถามเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ภายใต้กรอบคำถาม 4 คำถาม คือ

1. คาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น
2. อะไรเกิดขึ้นจริง
3. ทำไมจึงเกิดความแตกต่างจากสิ่งที่คาดหมาย
4. ได้เรียนรู้อะไร จะทำอะไรต่อไปในอนาคต จะดำรงจุดแข็งและปรับจุดอ่อนอย่างไร

ก่อนเริ่มกระบวนการ AAR อาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย ได้แจ้งให้ทราบว่ามีคำถามที่เกิดขึ้นภายหลังการอบรมถอดบทเรียน โดยได้ตอบคำถามดังกล่าวไว้บน Blog ของเว็บไซต์การจัดการความรู้แล้ว โดยมีสาระของคำถาม/คำตอบ ดังนี้

1. ถ้ามีผู้ร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้วเป็นจำนวนมากดังนั้นจำนวนคนที่ร่วมกันถอดบทเรียนภายหลังสิ้นสุดโครงการหรือกิจกรรมควรมีจำนวนไม่เกินกี่คน

ตอบจำนวนที่เหมาะสมคือ ไม่ควรเกิน 15 คนจำนวนคนที่ร่วมกลุ่มการถอดบทเรียนไม่ควรใหญ่เกินไป และควรเป็นเลขคี่ เพื่อช่วยให้เกิดการตัดสินใจได้โดยคนที่ต้องเข้าร่วมควรประกอบด้วย คุณอำนวย คุณกิจ คุณลิขิต คุณเอื้อซึ่งก็คือหัวหน้าโครงการลงมาจนถึงผู้ร่วมโครงการเราสามารถเลือกตัวแทนเข้าร่วมได้

2. การถอดบทเรียน ควรทำเมื่อไร และแตกต่างจาก KM อย่างไร

ตอบการถอดบทเรียนสามารถทำได้ 3 ระยะ คือ

1. ระยะที่ 1 ก่อนเริ่มโครงการ เรียกว่า เพื่อนช่วยเพื่อน
2. ระยะที่ 2 ระหว่างทำ เรียกว่า After Action Review
3. ระยะที่ 3 หลังเสร็จโครงการ เรียกว่า Retrospect

การถอดบทเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้โดยเป็นกระบวนการสกัดความรู้จากประสบการณ์ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) หรือความรู้ขององค์กรออกมาเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้/นวัตกรรม/Best Practice/อื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

3. การสรุปประเมินผลกิจกรรมแต่ละครั้งหรือการประชุมแต่ละครั้งถ้าไม่มีการสรุปบทเรียนให้ได้องค์ความรู้ใหม่ จะเป็นการถอดบทเรียนหรือไม่และการสรุปย่อจากการบรรยายจากวิทยากรเป็นการถอดบทเรียนหรือไม่

ตอบการสรุปประเมินผลกิจกรรม/การประชุมแต่ละครั้งและการสรุปย่อจากการบรรยายจากวิทยากร ไม่ใช่การถอดบทเรียนแต่เป็นการสรุปโครงการ การถอดบทเรียนจะต้องเอาคนที่ทำงานมาเรียนรู้ร่วมกันว่าเราได้เรียนรู้อะไรจะทำให้เรารู้ว่า "เรามีจุดแข็งอะไรและอยู่ที่ไหน" เพื่อที่จะเอาสิ่งนั้นมาเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานของเราต่อไป

จากการที่มีผู้ตั้งคำถามทิ้งท้ายไว้ในการอบรมนี้ ทำให้เห็นได้ว่า ผู้ที่เข้าร่วมการอบรมมีความสนใจนับว่าเป็นสัญญาณที่ดีประการหนึ่ง แต่สิ่งที่ยากฝากบอกต่อก็คือกระบวนการถอดบทเรียนที่จะเกิดสัมฤทธิ์ผล จะต้องสร้างให้เกิดบรรยากาศของการแบ่งปัน และเป็นการแบ่งปันที่สะท้อนตัวเราเองหรือโครงการให้มากที่สุด และสิ่งที่สำคัญซึ่งเป็นหัวใจของการถอดบทเรียนก็คือ "สิ่งที่เรารู้มันต้องบอกต่อ"

AAR: ลองคิด ลองลงมือทำ

ภายหลังจากที่อาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย ได้แจ้งเรื่องคำถาม/คำตอบที่เกิดขึ้นภายหลังการอบรมถอดบทเรียนเรียบร้อยแล้วอาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชยเจริญชัยจึงได้เริ่มต้นกระบวนการ AAR ภายใต้อกรอบคำถาม 4 คำถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คาดหวังว่าจะเกิดอะไรขึ้น

1. **ผู้เข้ารับการอบรม:** เนื่องจากมีผู้ส่งรายชื่อเข้ารับการอบรมจำนวนไม่มากนัก คณะกรรมการฯ จึงคาดว่าน่าจะมีผู้เข้าร่วมน้อย ดังนั้นการเตรียมเอกสาร อุปกรณ์สำหรับการทำ Workshop และอาหารว่างจึงเตรียมไว้เท่ากับจำนวนที่มีผู้ส่งรายชื่อเข้ามา

2. **วิทยากร:** การอบรมในครั้งนี้จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีวิทยากรถอดบทเรียน และสามารถนำสู่การปฏิบัติได้

อะไรเกิดขึ้นจริง

1. กระบวนการดำเนินงาน:

การจัดห้องประชุม: ต้องมีการเตรียมห้องประชุมสำหรับทำ Workshop/Flip Chart / การเตรียมเอกสารประกอบการอบรม รวมทั้งการลงทะเบียน ดำเนินการโดยผู้ช่วยเลขานุการเพียงคนเดียว ทำให้การเตรียมการจัดอบรมยังไม่พร้อม

2. การประเมินผล

การทำ BAR:การส่งแบบประเมิน BAR ใช้วิธีการส่งทาง E-mail ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินก่อนเข้ารับการอบรมค่อนข้างน้อย

การทำ AAR:การส่งแบบประเมินAAR ใช้วิธีการตอบลงบนกระดาษ ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินหลังเข้ารับการอบรมน้อยเช่นกัน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 70 คน แต่ตอบแบบประเมินเพียง 18 คนคิดเป็นร้อยละ 25.71

3. ปัญหาที่พบในการจัดอบรม

การจัดประชุม:ช่วงเช้าของวันที่จัดอบรมถอดบทเรียน มีการจัดอบรม Endnote ซึ่งเล็กอบรมเวลา 12.50 น. ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมที่อบรมในช่วงเช้าและต้องเข้าอบรมช่วงบ่ายด้วย เข้ารับการอบรมช้า วิทยากรต้องเสียเวลารอนานกว่าจะเริ่มบรรยายได้

ผู้เข้ารับการอบรม:มีผู้ไม่ได้แจ้งรายชื่อล่วงหน้ามาเข้าร่วมอบรมด้วยเป็นจำนวนมาก ทำให้เอกสารประกอบการอบรมและอาหารว่างที่จัดเตรียมไว้ไม่เพียงพอ ต้องจัดหาเพิ่ม ทำให้กระบวนการทำงานขลุกขลักบ้าง ผู้ที่ส่งรายชื่อไว้ล่วงหน้า บางคนก็ไม่ได้เข้ารับการอบรมและผู้เข้ารับการอบรมไม่อยู่ตลอดกระบวนการอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการทำ Workshop มีทำให้ผู้เข้าร่วมน้อย

วิทยากร:การบรรยายของวิทยากรทำให้มองเห็นวิธีวิทยากรถอดบทเรียน แต่ในกระบวนการของการทำ Workshopวิทยากรเน้นเฉพาะเรื่องของการถอดบทเรียนของกระบวนการมากกว่าการถอดบทเรียนแบบ output ทำให้ผู้เข้าร่วมหลายท่านยังมองไม่เห็นภาพว่าจะนำไปใช้ในการถอดบทเรียนงานที่ทำได้อย่างไร

ทำไมจึงเกิดความแตกต่างจากสิ่งที่คาดหวัง

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้เข้ารับการอบรม คาดว่าเกิดจากการประสานงานที่ไม่ดีทั้งนี้เนื่องจากมีหลายภาคีฯ ที่ไม่ได้แจ้งรายชื่อผู้ที่จะเข้ารับการอบรม ให้ทราบล่วงหน้า

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบรรยายของวิทยากร คาดว่าเกิดจากระยะเวลาของการอบรมน้อยเกินไป ซึ่งโดยปกติ วิทยากรได้แจ้งไว้เบื้องต้นแล้วว่า การอบรมถอดบทเรียนจะใช้เวลาทั้งหมด 2 วัน แต่ในครั้งนี้จัดให้เพียง 3 ชม.ทำให้วิทยากรต้องสรุปเฉพาะประเด็นที่สำคัญๆ และเลือกกระบวนการของการทำ Workshop ที่ทำได้ง่ายและสะดวกที่สุด

ได้เรียนรู้อะไร จะทำอะไรต่อไปในอนาคต จะดำรงจุดแข็งและปรับจุดอ่อนอย่างไร

จากที่ได้มีการทำ AAR ในครั้งนี้ ทำให้คิดว่าน่าจะมีการประชุมในกลุ่มคณะกรรมการฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง การถอดบทเรียน โดยจะมาช่วยกันในการค้นหาวิธีการถอดบทเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ โดยวางแผนการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง

ทิ้งท้ายให้คิด-ให้ทำ

สำหรับช่วงท้ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันนี้ นางสาวศรีสุดา คล้ายคล่องจิตร ได้ฝากเอกสารเรื่องการถอดบทเรียน โครงการประเมินผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับข้าราชการที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ลองดูเป็นตัวอย่าง และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการพบกันครั้งต่อไป

อาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชย์เจริญชัย

ผู้บันทึก

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. อาจารย์ ดร.วรวรรณ	วาณิชย์เจริญชัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นพพร	ว่องสิริมาศ
3. รองศาสตราจารย์พัสมณท์	คุ่มทวีพร
4. อาจารย์ฉัฐนิรัตน์	ถาวร
5. อาจารย์ ดร.วิษชุดา	เจริญกิจการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์วรรณ	พุกษาเมธานันท์
7. นางสาวศรีสุดา	คล้ายคล่องจิตร
8. นางนภัสสร	ลาภณรงค์ชัย
9. นางสาวชวณันท์	พรหมโชติ